

Тема 7. Об'єкти озеленення міста

7.1. Основні елементи системи зелених територій міста

Залежно від містобудівних і природних умов, що склалися система озеленення набуває вигляду, що належить конкретному місту з використанням необхідних в даному випадку компонентів. При цьому елементи системи озеленення несуть не тільки функції, які характерні для них, але й виконують інші.

Для системи озеленення в містах виділяють чотири групи спеціалізованих парків:

- для масових видів дозвілля з великим коефіцієнтом переважання всіх вікових груп (парки для відпочинку на воді, для лижних прогулянок);
- для видів дозвілля з переважанням окремих соціально-демографічних груп (ігрові парки, парки відпочинку, спортивні парки);
- для унікальних видів відпочинку і розваг (видовищні спортивні парки, зоопарки, тематичні парки, парки атракціонів, ботанічні сади, фестивалі парки, етнографічні парки та ін.);
- для видів дозвілля з малим коефіцієнтом передбачення (парки-клуби «по зацікавленості» – тенісистів, рибалок, гольф-клубів).

7.2. Зелені насадження загального користування

Система озелених територій загального користування міста включає парки, сади, сквери, бульвари, насадження на вулицях, при адміністративних і громадських установах. Кожна з перерахованих категорій насаджень характеризується певними функціональними і містобудівними ознаками.

Парки

Парк – це велика територія (від 10 га), на якій існуючі природні умови (насадження, водойми, рельєф) реконструйовані із застосуванням різних прийомів ландшафтної архітектури, зеленого будівництва й інженерного благоустрою. Парк являє собою самостійний архітектурно-організаційний

комплекс, де створена сприятливе в гігієнічному і естетичному відношенні середовище для відпочинку населення.

Існує кілька типів парків: парк культури і відпочинку, спортивний парк, парк розваг, міський парк, дитячий парк, меморіальний парк, парк-виставка, ботанічний парк, зоологічний парк, лісопарк, гідропарк, лугопарк, зони масового відпочинку, парк-заповідник.

Крім перерахованих вище парків у деяких регіонах можуть створюватися історичні парки з історичними пам'ятниками ландшафтної архітектури, що збереглися, і відреставрованими історичними будинками; етнографічні парки, призначені для демонстрації унікальних зразків житлових, побутових та інших споруд минулого в умовах природного ландшафту; національні парки, що поєднують функції заповідників і лісопарків.

Міські сади і сквери

Міський сад – зелений масив, розташований у житловому районі, за розмірами менше парку. Сад призначений для відпочинку населення прилягаючих кварталів. У ньому можуть розміщуватися споруди і майданчики для ігор, розваги.

За характером використання території міські сади можна поділити на дві групи: сади, призначені для прогулянок і спокійного відпочинку, з невеликою кількістю споруд; сади, в яких побудовані кінотеатри, майданчики для ігор. Число і призначення споруд у садах залежить від займаної площі.

Сквери – невеликі озеленені ділянки на площі чи вулиці, використовувані для короткочасного відпочинку, декоративних цілей і транзиту пішоходів.

Призначення скверів може бути різним. Площа скверу не перевищує 2 га, але іноді вона може досягати значних розмірів. Під насадження в сквері рекомендується відводити 65-75% території, під доріжки і майданчики – 23-32%, під квітники і декоративні споруди – 2-3%.

Бульвари. Насадження на міських вулицях

Бульвар – озеленена смуга уздовж проїзної частини вулиці чи набережної. Служить для пішохідного руху і короткочасного відпочинку. Іноді бульвари мають значну довжину і велику площу. Звичайно на бульварах розміщують небагато споруд, іноді встановлюють пам'ятники і декоративну скульптуру. При плануванні бульварів мають дотримуватися наступних вимог: територію бульвару ізолюють від вулиць щільними смугами насаджень; на бульварі створюють затінені й освітлені сонцем алеї і майданчики; між деревами залишають інтервали, що забезпечують вертикальне провітрювання.

Зелені насадження на міських вулицях можуть виконувати наступні функції: захисні, гігієнічні, психологічного впливу, оптичного впливу, орієнтації в умовах суміжних перетинань вулиць і майданів.

На вибір типу озеленення конкретної вулиці впливають наступні параметри: кліматичні умови, система озеленення району, інтенсивність руху транспорту і його види, інтенсивність пішохідного руху, ширина вулиці, призначення будинків, необхідність затінення тротуарів і будинків.

7.3. Зелені насадження обмеженого користування

Насадження при адміністративних і громадських будинках – це озеленені ділянки, що є місцем короткочасного відпочинку і чекання, а також важливим елементом архітектурного рішення.

Насадження на території шкіл, технікумів, вищих навчальних закладів являють собою озеленені ділянки, які використовуються для занять фізкультурою, ігор, відпочинку, а також спеціальних занять на відкритому повітрі.

Насадження при дитячих садах і яслах – різноманітні посадки з метою ізоляції ділянки від прилягаючих територій створення затіненних і відкритих просторів для ігор дітей, занять фізкультурою і спортом.

Насадження житлових мікрорайонів і кварталів, забудованих багатоквартирними будинками, – внутріквартальні сади, а також різноманітні

посадки навколо житлових будинків, призначені для поліпшення санітарно-гігієнічних умов і створення місць для відпочинку і занять фізкультурою.

Насадження при науково-дослідних установах – це озеленена ділянка для прогулянок, відпочинку і спеціальних процедур.

Насадження при промислових підприємствах – посадки, призначені для організації місць відпочинку робітників і службовців, а також їх захисту від несприятливого впливу даного виробництва (пил, шум, дим).

Насадження при житлових будинках у районах садибної забудови – це озеленена ділянка з декоративними, плодово-ягідними й овочевими культурами, на якій розміщуються господарські будівлі й майданчики.

Парк чи сад при санаторії, будинку відпочинку, дитячому оздоровчому таборі – зелений масив поза міською забудовою, створений для відпочинку і занять фізкультурою, проведення лікувальних процедур і різних заходів.

7.4. Насадження спеціального призначення

Захисні зони при промислових підприємствах – посадки на території між підприємством і житловою забудовою, що зменшує несприятливий вплив даного виробництва на прилягаючі райони населеного пункту.

Захисні зони від несприятливих природних явищ – посадки для захисту населеного пункту чи окремих районів від вітрів, сніжних і піщаних заметів.

Водоохоронні зони – посадки по берегах озер, ставків, водоймищ, рік, створювані для зменшення випару води і захисту водойм від забруднення.

Протипожежні насадження – посадки навколо складів пального та інших небезпечних у пожежному відношенні об'єктів, що служать перешкодою для поширення вогню при пожежі.

Насадження захисно-меліоративного призначення – призначені для зміцнення берегів, укосів, ліквідації зсувних явищ, припинення яругоутворення й осушення дуже зволжених територій.

Насадження уздовж автомобільних і залізничних доріг – посадки для захисту полотна дороги від сніжних і піщаних заметів, а також для формування ландшафту прилягаючих до доріг територій.

Насадження на кладовищах – для декоративного оформлення і благоустрою території.

Розплідник і квіткові господарства – території призначені для вирощування декоративних рослин у відкритому ґрунті, парниках і оранжереях.

Усі перераховані категорії зелених насаджень, зв'язані між собою в єдине ціле і складають систему зелених насаджень міста.